

Mellékletek:

Dabasi Halász Adolf (1825-1849) helytállása az 1848/49-es szabadságharcban

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeiben a dabasi Halász tagjai reformkori elkötelezettségüknek megfelelően, sokszínűen, változatos formában vettek részt, amely számos időtálló egyedi teljesítményt eredményezett. Ezek sorában találjuk Dabasi Halász Adolf helytállását is, aki a katonai igazságszolgáltatás területén szolgálta a Hazát.

Alsó-Dabason, 1825. szeptember 16-án született, a református Halász Imre táblabíró és Halász Borbála kilencedik gyermekeként. (Az anyakönyvi bejegyzés tanúsága szerint a család egyik jeles katonája, Halász László huszárkapitány volt a keresztapja.) Szülei 1805. január 2-án kötöttek házasságot. Testvérei: Imre (1806-1882); Piroska (1808-1808); Gusztáv (1810-1865); Viktória (1812-1897); Álmos (1814-1868); Hermin (1816-1882); Etel (1820-1820) és Antónia (1821-1872).

A szülők gondos nevelését jelzi, hogy – Gusztáv bátyjához hasonlóan - iskoláit a nagymúltú Debreceni Református Kollégiumban végezte. Jogakadémiát végzett és 23 évesen, alighogy megkapta ügyvédi oklevelét, belépett a honvédseregbe. Mészáros Lázár hadügyminiszter 1848. december 5-én az 56. honvédszászlóaljhoz, Letenyére hadnagyi rangban nevezte ki hadbírónak, visszamenőlegesen, december 1-i hatállyal.

Gyors előremenetelét mutatja, hogy 1849. januárjában, amikor egysége beolvadt Perczel Mór (1811-1899) tábornok seregébe (Központi Mozdgó Sereg), századosi rangban törzshadbíró lett és mellette futár feladatokat is ellátott. Szolgálatában közben elkapta a gyorsan terjedő fertőző betegséget, a tífuszt, melyről köztudott, hogy a pusztítása gyakori jelensége a háborús időknek. A Karcagon kialakított katonai kórházba került, a kezelő orvosa Dr. Lenk Adolf (1807-1867), a város orvosa volt.

Betegsége miatt 1849. április 6-án, mindössze a 24. életében elhunyt. A helyi református gyülekezet anyakönyvében „hagymáz”-ként jelölték a halál okát. A város köztemetőjében temették el április 8-án, és további mintegy 40 katonatársa került még ide. Szakirodalmi adatok szerint az egykori honvédsírokat nem különítették el külön parcellába, utólagos beazonosításuk sajnos már régóta nem lehetséges.

Halász Adolf a fiatal életét adta a Hazáért. Reményteli karrier előtt állt, hiszen például a már említett Gusztáv bátyjából pesti főügyész lett. Rövid életútja, helytállása az 1848/49-es szabadságharcban még sokáig zsinórmértékül szolgálhat településünkön, mely értelemszerűen értéktárunkat is jelentősen gyarapítja.

Bibliográfia

Mészáros Lázár hadügyminiszter: Kinevezettek. Közlöny, 1848. december 7/180. szám. p. 851.
Pesti Hírlap: Hivatalos rovat. 1848. december 8. p. 1151.
Kossuth Hírlapja: A Közlöny után. 1848. december 9. p. 605.

Kállay Ferencz: Eskületétel véget jelenjenek meg... 1848. december 10./183. szám. p. 865.
Pesti Hírlap: Hivatalos rovat. 1848. december 12. p. 1163.
Halász Bálint: Dabasi és gyóni Halász család. Családtörténeti jegyzetek 1914/2. p. 44. VIII. tábla
Czagányi László: A régió kalendárium 1993. Schulcz Bt., Dabas, 1993. p. 57.
Czagányi László: A Dabasi Református Egyházközség története tulajdon iratai tükrében. Dabas, 1993. p. 48.
Öry Gábor: A magyar katonai igazságszolgáltatás szervezete és működése 1848-1849-ben. Hadtörténelmi Közlemények, 1998/1. szám / Az 1848-1849-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára / pp. 77-113. (110)
Gáborjáni Szabó Botond: A tiszántúli református egyházi vezetés és a Debreceni Kollégium 1848/49-ben. In: Radics Kálmán (sorozatszerkesztő): Emlékek és források... Debrecen, 1848/49 - Hajdú-Bihar Megyei Levéltár közleményei 26. Debrecen, 2001. p. 203.
Czagányi László: Politikusok, honvédek, honvédtisztek. Dabasiak az 1848/49-es forradalomban és szabadságharcban. Dabas, 2008. pp. 74-76.
Bagi Gábor: 160 éve történt... Az első szolnoki ütközet (1849. január 22.) Jászkunság, 2008/3-4. szám, pp. 114-135. (116)
Elek György: Karcagon, az 1849. évben elhalt és eltemetett honvédek. Jászkunság, 2010/1-4. pp. 67-72. (69)
Szabadi István (szerk.): Intézménytörténeti források a Debreceni Református Kollégium Levéltárában II. Tiszántúli Református Egyházkerület, Debrecen, 2013. p. 1162, 1462-1463.
Valentyik Ferenc: A dabasi Halász család történetének válogatott bibliográfiája. Antológia Kiadó, Lakitelek, 2022. p. 23.

Wikipedia szócikkek: 1848–49-es forradalom és szabadságharc, Bona Gábor, Debreceni Református Kollégium, Mészáros Lázár, Perczel Mór, Tífusz.

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/szazadosok-az-184849-evi-szabadsagharcban-96F2/>

Összeállította: Valentyik Ferenc